

~~12~~
~~112~~

VII. évfolyam. 1898.

I. szám.

Gyöngyös, január 28.

A SZŐLŐBEN.

(Ezelőtt: „Egy év a szőlőben.”)

Havi folyóirat szőlősgazdák számára.

8 231

Megjelenik minden hó 28-án
Előfizetési díj Egész évre 2 frt.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
CSOMOR KÁLMÁN

Előfizetési ár egész évre **2 frt.**

A szőlők felujtása és az agrár kölcsön.

A szőlők felujtása érdekében alkotott törvényt a nagy közönség bár örömmel üdvözölte, mindamellett a kölcsönök igénybe vétele még máig sem öltött oly mérvet, mint azt föltételezni lehetett.

Ennek oka abban keresendő, mivel a szőlész közönség a kölcsönügy *apró részletével nemvolt ösmerős*; és annak, hogy a visszafizetési föltételek valójában *nagyon terhesek és elviselhetlennek látszanak*.

Mert bár igaz az, hogy öt évig az adós semmit sem fizet, de azután évenként minden száz forint után mintegy 10% tőkét és kamatot fizet. Ily magas kamat és tőke törlesztést a szőlőjövedelme minden évben *nem biztosít*. S mi történik akkor, ha az adós ezen föltételeknek eleget tenni nem lesz képes?

Ha a kölcsönző magány fél, vagy egy pénzintézet volna: alig venné valaki igénybe; mert inkább maradna a jelenlegi nyomasztó helyzetben, mint 5 év után, ugy a *betelepített alap vagyon, mint az 5 évi munka vesszen kárba*. Mert hogy 100 adós közül *legkevesebb 50 így járna az bizonyos*.

A jelen esetben azonban sem magány emberrel, sem egy nyereszkedő pénzintézettel nem állunk szemben. A hitelező

maga az állami; az agrár-bank mint pénzüintézet csak az üzletet bonyolítja le.

Mivel pedig az országgyűlés előtt, midőn a szőlőkfelujítását czélozó törvényt alkotta: a czél az elvesztett nemzeti vagyon visszaszerzése volt.

Nem lehet nem szabad feltennünk azt, hogy a kormány úgy járna el, hogy a könnyen hozzáférhető kölcsönadással, az úgy is elszegényedett gazdákat arra bírja, hogy vagyonukra kölcsönt vegyenek, 5 évig fáradjanak, és ha egyszer beállott a szőlő, de visszafizetési rátát törleszteni nem bírják: akkor a birtok, a betelepített szőlő árverésre kerüljön, s a szegény 5 évi fáradságot áldozatott hozott gazda szőlő nélkül maradjon! . . .

Ezt teheti egy szivtelen uzsorás egy vampir, de még egy nyereszkes pénzüintézet sem járna el úgy; annál kevésbé járhat el maga az állam.

Azért tehát, bár terhesnek látszik a visszafizetés, de az ne aggasszon senkit. Ha terem, és lesz a terményre vevő és lesz ára: akkor lehet a rendes terminust betartani. Ha nem terem: akkor sem lesz baj. A minden oldalról előforduló kérelmek meg fognak hallgattatni; és a kormány találni fog módot és alkalmat, hogy úgy a szőlész közönség, valamint az állam érdeke is megóvassék.

Akinek tehát filloxera által kipusztított szőlője van, telepítse be agrár kölcsönrel.

Aki már eddig is telepített és nehéz helyzetben van: az is folyamodjék kölcsönért.

Az eddigiek után azt tapasztaltuk, hogy a kölcsönök megszavazásánál a lehető legmesszebb terjedő határig elmentek. S alig akadt kérvényező, akinek kérelmét: hanem is egészben, de részben ne teljesítették volna.

Azért tehát akinek nincsen pénze és telepíteni akar, vagy már az eszközölt telepítésre ha volt is elköltötte, és most nehéz helyzetben van, forduljon a legközelebbi állami szőlőszeti

felügyelőhöz, vagy az agrár bank által kinevezett kerületi biztoshoz, s ott megnyeri a szükséges utbaigazítást.

Kivánatos, hogy a bekezdett nagy munkában senki sem maradjon ^{hátr}el.

A szőlők telepítéséről.

A szőlők telepítése körüli eljárást mindinkább jobban felösmerjük. A lefolyt évtized alatt szereztünk annyi tapasztalatokat, melyekkel egész bátran folytathatjuk a telepítés nagy munkáját.

Ma már vannak homoki, vannak hegyi ujonnan telepített szőlőink. Látjuk munkáink eredményét. Izlelhetjük a termények minőségét. Megfigyelhetjük a fogyasztó közönség kivánalmát, és a borkereskedésben nyilvánuló keresletet; szóval *egy teljes kép áll előttünk és ítélhetünk*. A jövő képét láthatjuk, s ebből levonva nézetet formálhatunk.

Mikor a filoxera vész rohamos pusztítása alatt tétlenül álltunk, midőn az ojtványokkal telepítés lehetőségében kételkedtünk, *sokan a homokban kerestek és nyertek vigasztalást*.

Számtalan ott hagyva hegyi szőlőterületeiket, a homokra vonultak: s ott telepítettek szőlőket.

Tekintve, hogy a homoki szőlők telepítése kevés rizikóval és kevesebb befektetéssel jár: *mondhatni elég nagy mérvet öltött*. S manapság, midőn a hegyi, az ojtvány szőlőkultúra oly nagy irányban haladt előre, az a kérdés: *helyes-e célszerű-e továbbra is a homoki szőlők telepítésével előbbre haladni?*

Sok érdeket sértünk, sok ellenséget találunk, ha nézetünket tapasztalatainkat egész bátran leplezetlenül elmondjuk. De hát ezt kötelességünk írja elé.

A homoki szőlő az lesz: *ami a multban volt*. Annyival lesz jobb, hogy a multban a nagy általánosságban *ülötték-verték*, — munkáltatására alig fordítottak figyelmet; az új kulturánál nem részesülnek oly mostoha eljárásban ugyan: de azért a termés minősége, — bármint dicsérik — *sohasem fog a hegyi szőlőkkel jogosan versenyre kelhetni*.

Az igaz, hogy eddig sok szép szó hangzott el a homoki szőlőkultúra érdekében; az is igaz, hogy a homoki bor felett is történtek dicsérő nyilatkozatok, — de az is igaz, hogy ha egy üveg hegyi bort és egy üveg homoki bort teszünk egymás mellé: *a dicséretből a homoki bornak is juthat, de a vendég mégis a hegyibort fogja fogyasztani*.

És ez így áll a nagy általánosságban! . . . A fogyasztó közönség a hegyi bort keresi, s a homoki bor pihenni fog mellette.

Hogy eddig oly sok dicséret szólt a homok mellett, annak tulajdonítható: *mivel hegyi borok nem voltak*.

Három féle bor szerepelt. A homoki, az olasz és legnagyobb részben műborok voltak a forgalomban.

Hogy ezek között az elsőség a homoki terméket illette, *nagyon*

természetes. Mivel az olasz bor szájunk izlésének nem felelt meg; a csinált bor pedig undorító volt; tehát az elsőség: *a homoki borokat joggal megillette.*

Ismételjük: *akkor még nem volt versenytársa,* mert a hegyi ojtvány szőlők oly csekély terméseket adtak, hogy csak a gazda vagy a vendég részére tartatott meg kóstolónak.

Akkor még nem voltak biztosak az ojtvány szőlők jövőjében. Így ezen időben, ha mi is más is a homoki kulturát ajánlották: *meg volt az értelme.*

Manapság azonban, midőn a hegyi szőlők telepítése rendkívüli nagy munkakedvvel és erővel történik, — manapság midőn a telepítési akadályok levannak küzdve, — midőn a nagy közönség az új kultúra minden részleteivel kezd mindjobban megismerkedni, midőn a munkás kezekben többé nincs hiány, — midőn az anyagi kérdés az országgyűlés által megoldatott, midőn a nemzeti vagyon megmentésére a szükséges pénz a telepítőknek előlegeztetik: *manapság a homoki szőlők tovább telepítésének csak kivételes esetben van értelme.*

Ha a nagyerővel megkezdett homoki szőlők ültetése meg nem csendesül, ha az továbbra is nagyban ültetetik: *önmagának lesz kárára.*

Ami eddig telepítve van, az még találhat illő árban keresletet. De ha ezen mennyiség megsokszoroztatik: *akkor önmagának csinál oly konkurencziát, melyből nincs és nem lesz, de nem is lehet kibontakozás.*

A nagy mennyiség oly alacsony árakat fog elérni, mely inellett aligha fogja magát kifizetni.

Azt állították, hogy ha túl termelés lesz: *azok a konyak főzésre fognak felhasználtatni.* Ez teljesen igaz, a homoki borok konyak főzésre alkalmasak; de csekély szesztartalma az árakat alacsonynyá teszik.

Nem azt értem én az elmondottak alatt, hogy most már a beültetett szőlőknek csákánynyal kell neki állni; sem azt, hogy nem volt s nem lesz soha élvezhető bor a homokon; — de azt, hogy felette nagy kár volna, ha az adott és előrehaladt viszonyok között, a homoki szőlők telepítése továbbra is oly vehemenciával történék, mint-hogy kezdetét vette.

Én is ittam igen jó homoki bort, fognak is szűrni ezután is egyes alkalmakkal elég jó homoki borokat, de azok: *csak egyes alkalmakkal lesznek.* Már pedig a kiadások minden alkalmakkal történnek. Illó volna tehát, hogy hasonlóképen történjenek a bevételek is.

A homoki szőlők mint csemege szőlők eddig is nagy jövedelmet adtak. Fönn is állhat még néhány évig: addig tudnillik, míg a hegyi kultúra e téren is elég sokat produkál. És ha ez bekövetkezik, mint ahogy biztosan befog következni: *akkor a fogyasztó közönség nyancsak a hegyi termékeket fogja keresni.* Azért, mivel ezek gyümölcsei hasonlíthatlanul jobbak, édesebbek, keilemesebbek.

A homoki szőlőkulturának ezen felül két nagy ellenséggel kell megküzdenie.

Az egyik a *tavaszi fagy.* Tudvalevőleg, legtöbb homok sik; s a sikon hullamos. A zöldfagyok pedig először is a sik vidékeket keresik

fel; csak másodsorban jutnak el a hegyes vidékekre. *Ez az egyik kalamitás.*

A másik az, hogy a szőlőfürtök a homokon rendszeresen későn érnek be. S így hacsak kevésbé abnormális az időjárás: *nem érnek be. Ez a második kalamitás*

Még az is számításba vehető, hogy a homokon a peronoszpóra jobban terjed, s nagyobb védekezést kíván. Tehát mindezek együttvéve arra intenek, hogy csinyán a homoki ültetésekkel, — nehogy a túltermelés beálljon.

Ha tehát a homoki szőlők nagybani telepítése továbbra nem ajánlható, azon kérdés merül fel. *mely utak és módok a leghelyesebbek a szőlők telepítésére?*

A telepítésre a következő utak állanak rendelkezésre u. m: ojtványokkal telepítés, — a szénkéneg alá való telepítés, — a vizeli elárasztására való telepítés, és a direktermők ültetése.

Most az olvasó azt a kérdést vetheti fel: *ezek közül melyik a legcélszerűbb a legajánlatosabb? . . .*

A kezdetben, amidőn az ujszőlőkultúrával nem voltak tisztában, halotunk nyilatkozatokat, ösmertünk egyéneket, akik egyik vagy másik eljárás mellett szállottak síkra.

Emlékezzünk a kormány által tartott értekezletekre, ahol első alkalommal a jeles férfiak *a direktermők mellett foglaltak állást.* Nem tartózkodtak kijelenteni, hogy jövedelmező szőlőszetet csak a *direktermők adnak.*

Akkor ezen kijelentésnek követői nagy számmal voltak. Maguk a kormány szakközegei azonban nem bátorzkodtak ezen kijelentés mellett vagy ellen síkra szállani.

Nagyon természetesen; mert a direktermők már akkor egyeseknél csekély befektetéssel jövedelmet adtak, míg az ojtványos szőlők problémája nem volt megoldva.

Ama sok oldalú nehézségek, melyek az ojtvány előállítása körül előfordultak, s a jövőbe vetett kétes remény: *a komoly férfiakat is tartózkodóvá tette.*

Annyit tudott értett mindenki, hogy a direktermő bora *nem az melyre egy szőlőkultúra jövőjét helyezni lehetne.*

Elösmerték, hogy egyik másik ad élvezhető iható bort; de legtöbbjének borain érezhető volt a *vad iz*, melyet sokan különféle névvel illettek.

Manapság tudunk annyit, hogy a nagyszámu különféle direktermők közül a legtöbb hasznavehetetlen, értéktelen.

Három faj az, melynek bora illetőleg gyümölcse élvezhető, s melyek alkalmas helyen jövedelmetadólag telepíthetők.

A jaquez rendkívül nagy *széntartalmu vörösbort ad*, s mint ilyen értékes. Az első évben van némi vadize, de többszöri lenuzás után azt elvesziti.

A herbemont igen finom fehér bort ad, melynek felette csekély alig érezhető mellékize van; amit az első huzás után teljesen elveszít. S ekkor mint finom asztali bor egészen bátran helyet foglalhat.

A harmadik az othelló. Ennek bora szintén bir némi mellékizzel;

de ha szüret után szalmára rakatik, s csak azután szüretik el: *minden mellékizét elveszti*; de elvesziti akkor is, ha későn szedik meg, és a bort többször lefejtik.

Ezen szőlőfaj azonban inkább mint csemege értékes. Értékes azért, mivel jól kezelve akár egész tavaszig el áll; nem ronlik meg. *De mint késő ősszel szállítható csemege szőlő, nagy jövedelmet ad.*

A jaquez a herbemontot manapság olyan helyen termelni, ahol az ojtvány kultura szépen diszlik: *nincs értelme.*

A jaquez olyan helyen kell telepíteni, ahol az ojtvány nem diszlik, vagy előállítani sok költségbe kerülven jövője nem biztos.

Tehát magas hegyoldalokon, sziklás altalajban, vagy meszes délnekfekvő talajokban: *ezen két faj ültethető és kifizeti magát.*

Az othelló szőlő rendkívül dús termékenység miatt csak is dús talajban ültethető; *ott jól diszlik és nagyon kifizeti magát.* Áldott egy szőlőfaj. . . .

Ellenállóságára nézve a nézetek különbözők.

Az eddigi tapasztalatokból azt mondhatjuk, hogy ösmerünk 12—14 éves jaquez, herbement és othelló szőlőket, melyek a *filloxerának máig ellenállnak.*

Tehát ahol az ojtvány szőlő nem igen ad jövedelmet, délnekfekvő hegyoldalokon: *a jaquez herbemontot ha szonnal lehet kezelni: az othelló pedig a dús talajban valódi áldás.*

A vízzel való elrásztás inkább elméleti dolognak vált be. Akinek volt alkalmas területe és pénze: *az telepíthetell így is szőlőt.* De bizony manapság azt ajánlani nem lehet.

Most következik a két fő faktor: *az ojtvány kultura és a szénkénegeli gyérités.*

Ezen két módozat már kezdetben nagyobb figyelemben részesült Ezeknek is voltak úgy szószólójai mint ellenségei. Egyik egyik mellett a másik a másik mellett foglalt állást. Ez nagy hiba volt, hogy a kétőt egymással szemben állították ahelyett, hogy mint kellett volna: *egy-más mellé helyezték volna.*

Ezen vita úgy nézett ki, mintha valaki a csuka halat a vízből kivéve, batyut kötne a hátára, s a száraz földön utnak inditaná; avagy az égberepülő sast elküldené a tenger fenekére kagylót szedni.

A szénkénegnek is más, az ojtványoknak is más helye és rendeltetése van.

Sok szó mellőzésével röviden akként lehet nyilatkozni, hogy alkalmas talajban a szénkénegezés *teljesen sikerre vezet.* Hasonlóképen az ojtvány is; *de különösen alanyát tekintve* alkalmas talajt kíván.

A hiba ott volt eddig is, hogy a gazdák mindannyian ojtvány szőlőt akartak; s akár volt alkalmas a talaj akár nem: *azt erőltették.* Innen van azután az a rendkívül sok visszaesett szőlőajtvány.

Hazánk sok vidékének olyan talaja van, amelyik *egyáltalában nem alkalmas az ojtvány kultúrára*; de azért még is ojtványt ültettek bele.

A tudományos világ hozzá fogott az ilyen talajokra megfelelő *alanyokat keresni.*

Sok talaj mésztartalmas. Keresték tehát a mészálló fajokat.

Ezen küzdelemben kidomborodott a *szolonis, a rupestris és a jaquez.*

Egész nyugodt lelkiismerettel mondom, hogy szolonisra nem fektetek súlyt, mivel ezen faj csak is nedves talajban él meg. De tekintve, hogy legtöbb meszes talaj a vizet elbocsájtja: *tehát száraz is, így a szolonis nem találja benne jól magát.*

Egyedül a sárgás vagy fehéres anyag az, ahol a nedvesség megkötetik. Itt volna helyes, ha az *ellenállóságához szó nem férne.*

Ezen kívül még azon rossz tulajdonsága is van, hogy elültetve rosszul ered. Én azt hiszem: *a szolonis mindinkább szűkebb térre szorúl.*

A rupeztris a száraz meszes talajban is él. *De csak él az Isten kegyelméből.* A növekedése pedig sok esetben ugyancsak *gyatra.*

Évek kellene, míg az ilyen helyen oly dús hajtásokat hoz, melyek akár zölden, akár fásan magas ojtással beojthatók.

Ez a filloxerának ellent áll ugyan, de őszintén mondom: *én nem sokra becsülöm. S így nem is igen ajánlom,* mert ahova őt ajánlanám: ott a szénkéneg beválik.

Egyetlen alkalmas és jó alany, az ugynevezett *ripária-portális.*

Igaz, hogy ebből a fajból, bárha mindenki hirdeti is: *még kevés van.* De hát rövidesen elfog úgy terjedni, hogy *minden más ripáriát kiszorít.*

Ezen kitünő alany faj, a neki megfelelő talajban rendkívül gyorsan fejlődik. Ezen körülménynél fogva: a telepítés vele igen olcsó. Jól kezelve meglepő kevésből lehet a szőlőt betelepíteni.

Én szentül megvagyok győződve, *hogy a szőlőszet jövő zenéje ez lesz.*

Ez lesz addig, míg egy *ellenálló direktermőfajt fognak feltalálni,* melynek megtörténte után, az új szőlőkultúra más irányt vesz. Addig *peddig a ripária-portális* lesz az egyedüli alany, melyet használni fognak.

Ahol tehát a talaj alkalmas: *csak ripária-portális alany* használható. Ahol ez nem élhet meg: *ott én szerintem nincs helye az okoskodásnak, hanem európai szőlővessző szénkénegezés alá ültetendő.*

A szénkéneg a föld alatt a filloxerát pusztítja. Ha tehát a szénkéneg a föld alatt szét terjedhet: *a talaj alkalmas szénkénegezésre.* Ahol a szénkéneg nem terjed el a földben, de felül kirepül elillan: *persze ott nem tesz kárt a filloxerában.*

Olyan talaj tehát, amelyik tulságosan kötött: *nem alkalmas szénkénegezésre,* mert a leszurt vas által a föld, a vas szélén megkeményedik, ezen kemény falon át a szénkéneg nem terjedhet szét: *felülről illan el.*

Oly talaj, mely nedves vizes, ahol az üres részeket a víz tölti be: *szintén nem alkalmas a szénkénegezésre*

Alkalmas a szénkéneg ott, ahol a talaj vagy homok vegyülékű vagy egyébként laza; alkalmas akkor is: *ha kavicsos köves, de elég mély.*

Ahol a talaj homok nélküli fehér agyag: *ott bizon sem a ripária-portális nem él meg, sem a szénkéneg nem használható.* Ott lehet kísérletet tenni a szolonisszal. Ha ez sem válik be: *akkor ott szőlőt telepíteni nem lehet.*

Azt mondtuk, hogy a ripária-portális a legalkalmasabb alany.

Alkalmas azért, mivel jó ered, felette dúsan és gyorsan fejlődik. Vannak ugyan egyes jobb fajú ripáriák, de ez elsőség a ripária-portálist illeti.

Ahol a föld nem nagyon messzes, — mert kevés mésztöbb kötött talajban van, — s ahol elég föld talaj van, különösen pedig a vörös, és vörösbarna vasat tartalmazó talajban: *a ripária-portális pompásan meg él és diszlik.*

Legyen az a legmagasabb hegytető, a fejlődése teljesen kielégítő.

Ezen tulajdonságánál fogva a reá nemesített európai szőlő vessző dúsabban fog fejlődni: *mintha valami czingár ripária vagy egyéb alany fajra volna nemesítve.* S a földolog, hogy a *filloxerának teljesen ellen áll.*

Miután mint simavessző rendszeren jól ered: *vele a közbeni ojtás is sikerrel eszközölhető.*

De különösen nagyon előnyös, ha azt mint alany vesszőt ültetjük el, s később annak hajtásait magas fásojtással benemesítjük, vagy zölden beojtjuk. Ilyen eljárás mellett rendkívül olcsón lehet vele a szőlőt beállítani; ha az idő és a talaj kedvező s vele jól bánunk el: *a beültetésről számított* harmadik-negyedik évben, ha nem is teljesen beállított, de kevés hiánnyal levő kész ojtvány szőlőt bírunk, mely már a harmadik évben is, meghozza a maga illő termését és jövedelmét.

A párosításra azt jegyezzük meg, hogy az kellő sikerrel eszközölhető. Az így nyert tökéletes ojtványok állandó tartós tőkét adnak, vele tökéletes használható szőlőt lehet beállítani.

Olcsóbban kevés pénzzel lehet a szőlőt beállítani akként, ha a forditott földbe a ripária-portálist elültetjük, három éves korában a rajta levő erősebb vesszőket, magasan fásan párosítással benemesítjük, s a szőlő oromjába lehuzzuk.

Az így nemesített és lehuzott ojtvány jól kezelve nagy eredményt ad. A jó egybe forrott ojtvány ősszel a tőke helyére bedöntetik, s feles ojtvány levágatik.

Miután pedig egy tőkén 3—5 db ilyen ojtványt lehet készíteni, szép számmal marad *feles ojtvány.* Mely azután *szükséghez képest elültethető. vagy értékesíthető.*

Ily eljárás mellett negyedik évben kész termő szőlőnk van

Avagy a kétéves ültetés hajtásait zölden *Czeiner-féle* eljárással benemesítjük; ősszel ledöntjük. Ez esetben ültetésünk a harmadik évben kész szőlővé lesz.

Határozottan hangsúlyozom, hogy a Czeiner-féle zöldojtási eljárással, mert ez a legtökéletesebb. Kár volt azért a nagy harcért, melyet a múlt évben ezen eljárás ellen folytattak. Nem érdemelte meg a nyomda-

festéket. Legfőlebb az idézhette elő, hogy sokakat ezen jónak bizonyult eljárástól *egy időre eltántorított. Egy időre* mondom, mivel később *saját kárjukon okulva visszatérnek.*

A magas fás ojtási eljárással a negyedik, a Czeiner-féle zöldojtással a harmadik évben nyeriünk kész szőlőt.

A fás ojtásnak bár egy évvel később ad kész szőlőt azon előnye van, hogy az ojtványok, sem a jégverés okozta kárnak, sem a be nem érésnek nincsenek kitéve.

Összegezve :

1. A homoki szőlőket továbbra is nagyban telepíteni *nem tanácsos.*

2. A direkttermők közül a jaquez a herbemont oly délnek fekvő emelkedett helyeken, ahol az ojtvány telepítés nehézséggel jár, s a nagy költséget nem érdemli meg: *telepíthető.* Az othelló szőlő dús vörösbarna vagy fekete földben felette kifizeti magát. És megvagyok győződve, hogy mikor már nagyon sok új faj megszűnik: *az othelló élni fog, s örökös szőlőnké válik ez az áldott jó szőlőfaj!*

3. Ahol a föld nem meszes és az altalaj nem vizes: ott csak is *a ripária-portális* mint alany foglalna helyet. Szolonis csak is a legrosszabb esetben, a meszes agyagtalajban alkalmazható. S ha a talaj fehér meszes agyag s nem akarunk szoloniszszal bibelődeni, európaival pedig beültetni a szénkénegezést illetőleg kétes: *ott a szőlőszetnek nincsen helye.*

4. Amely talaj meszes, homok vegyülékű szóval könnyű, ha ez alja sziklás is, de legalább 70 c. m. földréteg van rajta: *a szénkéneggeli telepítés foglalhat helyet.* Ilyen helyen az európai szőlőtők szénkénegezéssel fentarthatók. Csak azt nefeledjük el, hogy oda a *trágyát nehézség nélkül szállítani lehessen.* Mert a szénkénegezett szőlő trágyázás nélkül nem él meg.

Ezek a telepítés körüli tudni valók az általánosságban; — részletesen majd mindeniket a maga idejében mondjuk el.

Abonyi,

A szőlőföld fordításáról.

Az elmúlt évben felette sok eső esett; s daczára ennek, az őszszel és a tél elején oly száraz volt különösen az erősen kötött talaj, hogy fordítani nem lehetett. Azért sok helyen a fordítással várakoztak.

Deczember elején beköszöntött hideg időjárás, a föld felső felületét úgy megfagyasztotta, hogy a fordítást eszközölni nem lehetett. És most sok szőlősgazda aggodalmas, mivel eddig a tervezett fordítást nem eszközölte.

Sokan felvetik azon kérdést: lehet-e czélszerű-e *február hóban szőlő alá a földet megfordítani?*

Sokan azon elvet tartják, hogy elégséges, ha a föld ültetés előtt 4—6 héttel fordítatik. Ezen elv szerint a fordítást még április hóban is lehetne eszközölni, mivel a szőlővessző elültetésére legalkalmasabb azon

dő, midőn a talaj már jól átmelegedett. Ez pedig május hóban következik be.

Azon kijelentési, hogy elégséges időköz az, ha az ültetés és fordítás között 4—6 hét van: *általánosságban elfogadni nem lehet.*

Ez a talaj minőségétől függ.

Olyan talaj, mely homok vegyülékű vagy pláne tiszta homok, nem kíván több időköz; de a kötött, sőt az erősen kötött talaj több időt kíván.

Tévednek, akik azt állítják fel elvül, hogy a talaj annyi idő alatt megszáll, eléggé leülepszik, s így az ültetés befogadására alkalmas. Mert a talajnál nemcsak az veendő tekintetbe, hogy megszálljon, de sok egyéb dolgokat kell figyelembe venni.

Figyelembe kell venni, hogy az alulra került föld összeomoljék, és ne legyen darabos. Megkívántatódik, hogy a felülre került föld ne legyen darabos; megérjen és porhanyuljon.

Ha az alulra került föld darabos: azok között sok levegő beszorul. Ha most már a szőlővessző vasutan ültetve bedugatik, és a vessző mellé levegő szorul, szóval ha minden hézag be nem töltetik: *akkor a legnagyobb károsodás áll be, amennyiben a levegő megromlik, előbb a vessző héját, ennek folytatásaként a beültetett szőlővesszőt teszi tönkre.*

Ha esetleg megered is, az éleket nyert gyöker-penész tönkre teszi.

Hiszen mire törekszünk az ültetésnél? arra, hogy a vessző mellé annyi száraz port vagy homokot juttassunk, amennyi a vas által szurt és a vessző által el nem foglalt területet *kitöltse*, hogy *hézag ne legyen.*

Ezért szoktuk a berakott vesszőt, midőn már porral vagy homokkal körül megtemtük, vízzel megöntözni, hogy a víz a port vagy homokot, a még netalán üresen maradt hézagokba beiszapolja.

Az ültetés csak akkor lehet sikeres, akkor ad jó eredményt, ha így járunk el.

Amint ez megkívántatik a sima vessző ültetésénél, még inkább megkívántatik a gyökeres vesszőnél is.

A homok és homok-vegyülékű talaj, ha a fordítás és ültetés időközött jó erősen megázik: 4—6 hét alatt annyira összeáll, *hogy abban ültetni egész bátran lehet.*

De nem így a kötött, különösen az erősen kötött talajba.

Hogy a kötött talaj alulról teljesen összeálljon: ahhoz 4—6 heti időnél jóval több kell. Különösen szükséges, hogy a felülre került darabos földrészek *megérjenek, szétomoljanak.*

Ezt pedig csakis a téli fagy és tavaszi eső idézi elő.

A téli fagy a felszínre került földet átfagyasztja, s ha tavaszon a szél megfújja és reá jó eső jön: megporhanyul. Ez esetben a felszín szépen elsimitható. Ekkor van a felszínén annyi por, mennyi a berakott vesszők mellett levő ürességek betöltésére alkalmas és elégséges.

A föld megszállása megülepése különösen ott szükséges: *ahol a drága ojtványokat akarjuk elültetni.* Mert ha a föld nincs megszállva: *az ültetés után megszáll*, és akkor ojtványaink fejezete magas lesz. Hosszú lesz a nyaka; már pedig *a magas fejezetű hosszú nyakú löke, sohasem lesz állandó tartós és jó termő szőlő.*

Egyik hibája az lesz, hogy a nap a magas nyakat megsüti, melynek folytán a tőke nyaka hosszában *megreped*. Az ilyen tőke életének azután be is harangoztak.

Egyébként is a magas nyakú tőke, sohasem fog dus fejlődést adni; silány fejlődés pedig silány termést ad.

Ezek után a fordítással a dolog következőképen áll.

A homok és homokos vegyülékű talajt a czélből, hogy ez év tavaszán beültessük, egész bátran lehet február hó végén sőt még márczius hó első felében is fordítani. De a kötött sőt erősen kötött talajt, ha február hó közepéig nem fordítottuk meg: később azért fordítani, hogy azt ez év tavaszán beültessük: káros terv, és káros munka.

A fordított földnek mint mondám teljesen meg kell ülepedve lenni, s a felszínnek porhanyulni. Csak ez esetben lehet bele ojtványt ültetni.

Ha a föld január hóban eléggé megszáll; s a felület nem porhanyul meg, csak az esetben lehet sikeresen beültetni, ha az ültetéshez máshonnét szerzett: *poros földdel és homokkal rendelkezünk*.

Ember tervez, Isten végez! . . . Sok dolog az időjárástól függ.

Van eset néha, hogy a február hó első felében eszközölt fordítás felső része, a következő nagy hidegben átfagy és megporhanyul; de viszont van eset rá, hogy darabos marad.

Most már ha a tavasz az ültetés ideje elérkezett: nézze meg a gazda: mily *munkát végeztet a természet és ahhoz alkalmazkodjék*.

Ha nem ojtvány szőlőt de alanyvesszőt szándékozik ültetni; és a fordított talaj ha megszáll is de a felső rész nem porhanyos, — és ha ültetni *minden áron akar*: akkor készítsen előre poros földet és homokot; továbbá elég vizet, hogy a vessző mellett levő hézagokat kitölthesse és erősen 2—3-szor megöntözhesse.

Mivel az alanyvesszőknél a fejezet nem *hogy* felette fontos: ily föltétel mellett az ültetést eszközölheti. Ha ezzel nem rendelkezik; inkább rakja a szina vesszőt oskolába, a fordított földjét pedig ez évben használja más célra.

Inkább várjon egy évet, minthogy kevés reménnyel kecsgető munkát végezzen.

Az elmondottak azt is igazolják, hogy nem helyes az, ha az *emberek az általános feltervéseken indulnak*.

Az embernek az általános megállapodásokat jó ugyan tudni; de munkájánál a körülményeket mindig figyelje meg, és öntudaton járjon el: *akkor a siker ritka esetben fog elmaradni*.

A szőlészet ellenségei.

A régi szőlészek szintén láttak a szőlőben különböző betegségeket, de azok szórványosak voltak; nagy károkat egyszerre alig tettek.

Ha a lassú fokozódó károsodás a szőlőt tönkre tette: baltát csákányt fogtak. Kiásták; a földet egy pár évig pihentették, s végre újra beültették. *Az alapos kúrájuk ez volt*.

Könnyű volt ez a multban. A szőlők kevés kiadással nagy jövedelmet adtak; a betelepítés szerfelett könnyen ment.

A sok ellenséget, a sok gombát, a tücsköt-hogarat az ördö sem kutatta firtatta. A különböző káros gombákkal senki sem fog lalkozott.

Ma napság azonban, midőn az új szőlőkultúra oly nagy fáradtsággal és költséggel jár: *kezdenek minden kis hiba és baj iránt figyelme-
sek lenni.*

Ez a kényszerszülte figyelem és kutatás azután reá vezet a bajok kútforrására, melyet a védekezés követ.

Elmondhatjuk hát, hogy eddig a szőlészet a mostanihoz *gyermek-
játék* volt; s a szőlészet ezek után egész mesterséggé még pedig egész *tudományos mesterséggé válik.*

Aki azután legény lesz a talpán: *szőlőjéből jövedelmet szerez*; aki pedig a könnyebb végét keresi a szőlészetnek: *annak felkopik az álla.*

Elhatároztuk tehát, hogy ezek után egy állandó rovatot tartunk e cím alatt: *„szőleink ellensége“*; — s abban soroljuk fel mindazt, amit az öntudatos szőlőkultúra felfedez. És elmondjuk azt is, mily eszközökkel lehet az ellenségeket *kiirtani.*

Ilyen ellenség a *szőlőpenész.* Ezuttal erről emlékezünk meg.

A szőlőpenész.

A szőlészek eddig csak azt a penészt ösmerték, amely *összel esős időben a fürtöket megtámadta.* A bogyókból a nedvet kiszívta, és így a termést tönkre tette.

A szenvedett kár nagyságát érezték, azonban felette napirendre tértek.

Manapság fevetik azt a kérdést: mi az a szőlőpenész? és van-e ezen penésznek a fürtökön okozott káron kívül még folytatása?

A tudományos világ azt állítja és ezt el kell fogadnunk, de tapasztalat is igazolja, hogy a *penész nem egyéb: káros gombáknál.*

Ha azt látjuk, hogy a szőlőfürtök csak is esős időben rohadnak meg, úgy tisztában vagyunk azzal, hogy ez a penész: *gomba*, melynek tenyészetet a nedvesség ad.

Ezt igazolja az is, hogy oly helyeken, a hol a talaj nedves: meg-eső nélkül is képződnek és szaporodnak gombák, és a szőlőfürtöt megtámadják.

A gombát ösmerjük a peronoszpora pusztításából. Ha a peronoszpora gombácskái elvitetnek a szél által, ahova esnek és a tárgy anyag alkalmas: *gyökereket vernek és élnek.*

A fürtökön levő gombák reá hullnak a szőlővesszőkre is, ahol azután tanyát ütnek.

Tehát a penész gombája a szőlővesszőt is megtámadja.

Ha a szőlővessző künn a szabadban a tőkén marad, alkalmas száraz idő jártával, a vesszőn levő penész gombácskák megszáradnak, valamint a tél nagy hidege is tönkre teszi,

Ha azonban levágnak s sötét nem szelözött nedves pinczébe rakatnak el: *ott a nedvesség által táplálva, a rekedt levegő és sötétség által éltetve tovább fejlődnek.*

Az ilyen penészes gombával ellátott vesszők betegek.

Ha ojtásra használtatnak, s a metszlapok széleinél ilyen — szabad szemmel nem látható — gombácskák vannak: *a metszlap héjaiúál, ahol nedvesség nan, tovább fejlődnek. S miután a metszlap szélein levő hán-*csot megtámadják: *a forradás képződését hátráltatják.* Különösen akkor, ha az ojtványok elkészítés után, kirakás előtt, még hosszabb időn át ugyancsak nedves földben szellőzetlen setét pinczében helyeztetnek el.

Hány gazda szenvedett már e végett nagy kárt, holott a kár okát maga sem tudta? . . .

Ha azután az ilyen nedves, sötét szellőzetlen pinczébe elhelyezett, s gombát kapott szőlővessző tavasszal kiültetetik: magával viszi a penészgombát a földbe; s ha a talaj a gomba életének tenyésztésére alkalmas: *ott tovább fejlődik, még végtére a tőkét tönkre teszi.*

Hányszor hallunk panaszt, hogy egyes tőkék később egykörben több tőke elsatnyul! . . .

Tudjuk, hogy az *alany* a filloxerának ellent áll; — tudjuk, hogy az ojtás *jól vitetett* keresztül; — tudjuk, hogy a talaj alkalmas és még is számos tőke vesz el! . . .

Kutatják keresik az okát, és nem tudják megtalálni. Pedig ha jó vizsgálat alá vesszük, hát látni fogjuk, hogy a baj okozója: a penész, mely a gyökereken él.

Persze ez a baj szorványosan fordul elő; de még is kárt tesz, melyet kikerülni okos dolog.

Megtörténik, hogy a leszedett szőlővessző ép egészséges volt, s később állandó helyén vagy az oskolában rajta penész keletkezett.

A gyökérpenész vagyis gomba, sok esetben a beültetés után a földben nyer életet.

A gyökérpenész a beszorult levegőn a nedves talajban képződik.

A penész, pókháló vagy fonal-alaku hosszas lesz, mely a gyökéren folytonosan terjed. Mivel a tőkék gyökerei a földben találkoznak, *egyik gyökérről a másik gyökérre megy át.*

Aki már látott az erdőn borostyánt a nagy fára felkuszni, látta azt is, hogy a gyökerét a fa héja elá bocsájtja. Életét a fa éltető nedvéből meríti, és azt annyira fogyasztja, hogy az ilyen fa *előbb-utóbb de elpusztul, kiszárad.*

Hasonlóképen végig futja a szőlőpenész fonal alakjában a szőlőgyökeret, s néhány év után azt tönkre teszi.

Egyik tőke a gyökérről a másikra szalad, és így egymás után pusztítja el a tőkéket.

Ez áll különösen a nedves talajokban. Ahol a gomba az ő élet föltételét a nedvességet megtalálja.

Milyen hibás eljárást követnek el azok, akik a fél érésében levő istálló trágyának, közvetlen a tőke nyaka körül ásnak gödröt, és oda a korhadás állapotában lévő trágyát beteszik és betakarják.

A korhadásban levő trágyát ha felbontjuk, sok esetben látjuk, hogy azt nagyobb területen penész lepi.

Az ilyen penészgombával megrakot t trágya, ha azután nedves talajban a tőke tövéhez jut: *ott tovább él, a gyökereket megtámadja.*

S ekkor mit tettünk? tudatlan-ággal vittük be tőkéinkhez a penészt, mely ott csendesen bár, de káros munkáját állandóan folytatja.

Az igaz, hogy az ilyen betegség nem pusztít úgy mint a filloxa ; — de ha bár szorványosan is de még is pusztít. És e pusztítás kárt tesz. Jól felfogott érdekünkben áll tehát ezen ellenséget ösmerni, s *nem engedni meg, hogy kárt tehessen.*

Amely szőlőtőkét a penész meglepi, annak külső jelei a következők.

Először is a hajtások kezdenek gyengülni. A levelek kisebbek lesznek.

Az ilyen tőkék az első évben rendszeren sok fürtöt hoznak; de a sok fürttel a hajtások nem tartanak lépést. És a fürtök az éréskor a többiektől azzal válnak ki, hogy a bogyók keményebbek, azok héjai vastagabbak maradnak.

A második évben a tőke feltűnően visszaesik. A hajtások kicsinyek maradnak, azok levelei egész kicsinyek lesznek, s némileg össze hajtódva maradnak, és a levélorostok durvábbak a levél erezetei vastagabbak lesznek. A tőke bokor alakúvá lesz, és a tőkék gyökerei, azon részén felül, ahol a gyökérpénész van: számos gyökeret hajtanak; mintegy természetszerűen iparkodnak magukat gyógyítani, s az új gyökerekkel fentartani.

A második évben elvéteve találkozik a tőkén egy-két silány fürt.

Ha a tőkék idősebbek, akkor tovább élnek; de 3—4 évet alig élnek túl; míg végre elvesznek elszáradnak.

Megtörténik néha mint fönnebb mondám, hogy egymás mellett több tőke vesz így el.

A gazda ezt látva: aggodalmassá lesz. Okoskodik kérdezősködik a baj okáról.

Az egyik azt állítja, hogy a talaj soványsága okozta a visszaesést, a másik az ojtás nemében keresi a hibát, a harmadik a forradás hiányosságának tulajdonítja e betegséget; mások az alanyfaj ellenállóságot okozzák, míg végre olyan is találkozik, aki azt állítja, hogy a kárt a filloxa pusztítása okozza.

Megkezdődik a találgatás, és a vész hírek szárnyra kelnek; megnagyobbodnak; eljutnak a szomszédba, néha a hírlapok hasábjain az egész országot befutják, s hangzik sokfelől, hogy itt vagy ott a ripária alanyra ojtott alkalmas talajba ültetett ojtványok vissza esnek.

Ha azután találkozik, aki a gyökérszöveten keresi a bajt és a tőkét kivetszi, de gyökérpénész káros hatását nem ösméri, és figyelmet sem vet rá: legtöbbször nagy tévedésbe esik; mert az ilyen tőke gyökereinek vékony szálai, többnyire elvannak rohadva. Sőt legtöbb esetben, a vastagabb gyökerek héjai is levannak korhadva, és a legkisebb érintésre leesnek. Sokszor hasonlóan vannak megtámadva a gyökerek, mint a filloxeránál.

Ehhez járul azon körülmény is, hogy a beteg tőkék sok esetben mint fönnebb mondám: körben vannak, és foltokat képeznek.

Ezen jelenségek legtöbb embert ama kijelentésre bírnak, hogy a filloxa a pusztításával állanak szemben.

Nagyon figyelmesen kell tehát megvizsgálni a tőke gyökérszövetét;

mert a gyökérpenész nem minden esetben a gyökereken kívül fut mint a pókháló, vagy mint a pamut; de sok helyen a penész, a hán-csok alatt él; és így jelenléte csak is behatóbb vizsgálat után ösmer-hető fel.

A filoxera pusztítása abban nyilvánul a gyökérszeten, hogy a leg-vékonyabb gyökereken *világos sárga színű dudorodások vannak*, a vas-tagabb gyökereken pedig duzzadások keletkeznek, melyek alatt rendszeren tömegesen él a sárga és sárgabarna színű filloxera.

Az elmondottakból látható, hogy a gyökérpenész, mennyire félre vezetheti a felületes vizsgálatot.

A szőlőpenész bár csak szorványosan lép fel, de sok esetben ha ki nem ölik: fokozatosan tért hódít. A gyökereken élőködő penész gombák szaporodnak, és terjedésükben azon körülménynél fogva mivel a szőlőtők gyökerei a föld alatt egymással találkoznak: egyik gyökérről a másikra jutnak át, és így a tőkétet egymás után teszik nekre; és na-gyobb károkat idéznek elő.

Elmondottuk a gyökérpenész keletkezését; rámutattunk azok is-mertető jeleire és kártékonyására, és még csak azt tesszük hozzá, hogy a penész nem a tőkén, de más növényen sőt a karókon is él és fejlődik.

Alig van szőlész, aki ilyen penészt ne látott volna. Leginkább akkor látja, ha az oskolába rakott szőlőveszőket kiszedi, vagy a télre elver-melt veszőket bontja ki a föld alól.

Ha oskolázáskor vagy elvermelés alkalmával a föld darabos volt, s földben a vesszők között hézag marad: ott a levegő megromlik, s ha nem is lett volna a penész bevéve: ott képződik.

Sok veszőn fehér foltok vannak. Ezek a fehér foltok mindmeg-annyi számtalan apróbb penész gombákból állanak. Sok esetben már pókhálószerű vékony, vagy fehér pamutszerű foszlányokban csüng a penész; ez már kifejlett állapot.

Ez a gyökérpenész.

De előfordulnak a penészek az ültetések gyökerein is, melyek vagy bevitettek oda, vagy az oda szorult lég megromlása folytán ke-letkezett.

Azt is látja néha a gazda, hogy a szőlőtőke, vagy az odaszurt karó mellett a gombák nagy számban fejlődőnek.

Sokan erre figyelmet sem vetnek, pedig hát ezek is gombák, me-lyek hogy úgy mondjam eléricsök után szét hullanak; s a gombák ezer és ezer csirájait magvait rejtik magukban, melyeket a kapás munkája közt hord szét; s a hova ebből csak egy is esik, ha az időjárás csa-padékos vagy nedves: életet nyer és tovább fejlődve szaporítja az el-lenséget, melyből ismét gombák és föld alá kerülve gyökérpenészek képződnek.

Az elmondottak után, a gyökér penész által megtámadott tőkét bárki is megösmerheti, s ez alapon a védekezést folytathatja.

Először is vigyázni kell az oskolázásnál, téli elrakásnál és az ül-tetésnél, hogy létezésére és terjesztésére alkalmat ne szolgáltatassunk.

Ha föllépet, akkor pedig irtsuk úgy, hogy a megtámadott tőkét vágjunk ki, s helyére mást ne ültessünk; mert más tárgyon is megél; s az t maradt penészgombák az ültetést újból megtámadhatják

Ilyen helyre azután új tőt legalább 3—4 évig ne ültessünk.

Ezen penész, az ő gombáival különböző elnevezés alatt ösmeretes, és a szakférfiak czifrábnál czifrább latin elnevezéssel látták el. Ezen nevek leírásával illetőleg olvasásával nem akarjuk gyakorlati szőlészgazdáinkat terhelni. Csak annyit mondunk, hogy *gyökérlenész*, mely kártékony s ez ellen védezzünk

Sokan azt mondhatják, csekély kárt tehet a penész; — de hát a kis kárra sincs szükség; meg azután tesz ő nagyobb károkat is, de meg a védekezés sem egyéb, mint figyelmes körültekintés, mely pénzbe nem kerül, könnyen keresztül vihető. Szóval penészes veszőt *ne ültessünk*; s ha tőkéinken meg is jelenkeznék: *pusztítsuk irtsuk ki*.

Apróságok.

A szőlőnyitásáról. A szőlő első munkája a nyitás, mely felette fontos munka.

Először azt kell tudni, hogy a szőlőt addig nyitni nem szabad: *mig a hidegek el nem múltak*.

A nyitást a régiek József napja után kezdték; *ezt ezután is be kell várni*.

Nyitni előbb nem szabad, mig a talaj meg nem szikkadt. Nedves talajban nyitott szőlőben az egész éven át *rosz munka szokott lenni*. A nedves talajban nyitott föld összeesik, összetapad, s benne az aszót-fű gyorsan nő.

A nyitás alkalmával a tőkét jó mélyen kell kinyitni, hogy utána: *a tőke harmatgyökerektől* kevés munkával megtisztítható legyen.

Arra is kell vigyázni, hogy a nyitás alkalmával a föld röges ne legyen, mert a rögek a tőkék közé visszagurulnak.

Vigyázni kell arra, hogy a nyitás alkalmával a kapa a tőke nyakát meg ne sértse; mert a sértés helyén *az alanyon a seb nem heged be*, de a seb befenésedik, mely *azután a tőkén fentarthatlanul tovább fejlődik*.

* * *

A gyökerezés. A nyitás után következik a tőkék harmatgyökereinek eltávolítása.

Különösen a fiatal tőkénél kell erre nagy gondot fordítani: mert ha ez elhatalmasodik: az ojtvány arról él; és az alsó gyökerek nem fejlődnek, melynek következményeként a tőke nyaka egész vékony marad, mely a kifejlődött nagy tőke táplálására nem lesz elégséges.

A gyökerezés abból áll, hogy a föld felső részén lévő nemes részből kihajtott gyökerek, egész tőben levágandók.

Ilyen kezelés mellett, az ojtvány szőlőtő az alanygyökereiről el. Azok megerősödnek, a tőke nyaka aránylag vele vastagodik, s így nyerünk erős tartós ojtvány tőkét.

A szénkéreg alá telepített európai tőkék, valamint a homokon ültetett szőlőtőkék harmatgyökerei is eltávolítandók.

Ha a felső illetőleg harmatgyökerek eltávolítatnak, s ha ősszel nagy

szárazság van is, a szőlő fűrtök illetőleg a bogyók fejlődése és érésük: az alulról megerősödött gyökerek az alatt levő nedvességet felszívják, és így a fűrtöket fejlesztik, és a bogyókat érlelik.

Ha valaki a fiatal tőkéről idejében nem távolította el a harmatgyökereket, úgy most már csak nagy figyelemmel és óvatossággal pótolhatja a mulasztást.

Ha a harmatgyökerek éveken át megerősödtek, s azok most egyszerre eltávolítatnak: szomorúan fogja a gazda látni, hogy a tőkéjei nagy számban vesznek el. Mert az elveszettek, csak is saját nemes gyökerekről éltek. S vagy nem voltak jól összeforva, s a forradás tovább nem halad, vagy ha összevoltak forrva is: az alanynak nem képződtek gyökerei.

Lesznek ismét olyanok, melyek jól összeforodtak, s az alanyok gyökeret is vertek, de ha a kifejlődött nemes gyökerek eltávolítása után, *termést ez évben még sem hoznak.*

Legkevesebb egy év kell nekik, míg az alany gyökerei kifejlődnek: s csak azután hoznak termést.

Az elmondottak elégségesek arra, hogy a gazdát a nemes gyökerek eltávolítására serkentsék.

Kérdések és feleletek.

1. Kérdés. A mai viszonyok arra készítetnek, hogy szőlőm termését lehetőségig fokozzam. Ez okból fekete homokon fekvő szőlőmet, mely két éves, felét már istálló trágyával megteritettem; a másik felét műtrágyával szándékoznám megjavítani. Kérem: minő műtrágyát használjak? egy hold területre mennyit adjak? mikor és miként alkalmazzam?

Nálunk egy kocsi trágya 60 kr; a kivétel 1 frt. Ilyen körülmények között takarékosági szempontból előnyös-e a műtrágya? Ha igen, az előnyösség mellett a célszerűség el lesz-e érve.

Esztergom,

O. F

Felelet. A trágyázásnál első sorban a talajt kell figyelembe venni. Homok talajra ha istálló trágyával rendelkezünk: *csak is azt használjunk.*

Különösen akkor: *ha a homok futó homok.* Ekkor is szalmás trágyát alkalmazzunk, nem pedig érett földesült trágyát.

És pedig azért, mivel a szalmás trágya a futóhomokot megköti; — és másodsor azért, mivel a szalmás trágya tovább kitart: *amennyiben a szalma elkordulására idő szükséges.*

Különösen az első években addig kell azt alkalmazni, míg az ültetés beáll, és a tőkék megerősödve meglombosodnak.

Az első években a futó homokon műtrágyát alkalmazni, egymagában nem célszerű, *mivel a szél azt a homokkal együtt elhordja.*

Ha a homok megkötéséről nem kell gondolkodni: akkor *érettebb istálló trágya is használható.*

A homok szőlőben az istálló trágyánál némelyek azt hátraltatják, hogy vele nagy mennyiségben visszük be a *nitrogént*, mely a tőkét

felette *buja fejlődésre készíti*. Én azonban ezt nem tartom hibának, különösen az új szőlőkulturánál, mivel itt a tőkék távolabb vannak; tehát a lombosodás jobban is elfér. De végtére is, az erős fejlődésű tőkék érlelik meg a szőlők rügyeit; s a beérett rügyek biztosítanak nagy termést.

Figyelemmel kell lenni arra is, hogy az első trágyázás alkalmával, mely teljesen elég ha a harmadik évben történik: felette sok trágyát ne adjunk; mert ekkor meg a szőlőgyökerei nincsennek a talajban elterjedve, s a feles trágya a homokban csakhamar alá szivárog oda: *ahoi gyökerek nem léteznek*.

Egy magyar hold homok területre egyenletesen szétosztva 150-160 mmázsa istálló trágya elég. Miután pedig egy rendszeren megrakott kocsin 5 mmázsa trágya van: *30—32 kocsi teljesen légséges*.

Ha önöknél egy kocsi trágya helyre szállítva 1 frt 60 kr., úgy egy holdra való trágya kerül 48—50 frtba. Ez 3 évre felosztva, egy hold homoki szőlő trágyázása ide nem érve a szét terítést: *16—17 forintba kerül*

Egy magyar hold szőlőterületre rendszeresen szoktak adni 6 mm. műtrágyát, mely mint lapunk hirdetési rovatában látható, egy e célra összeállított szőlőműtrágya mmázsa ez idő szerint 8 frt. Tehát 48 frt.

Ezekben felelünk meg feltett kérdésére. Különbö a trágyázás felette érdekes tudás a gazdára. Erről rövidesen egész kimerítő értekezést fogunk tartani.

2. Kérdés. Szőlőm magas fensikon fekszik. 3 éve lett megforgatva, s ekkor lett vegyes ripáriával beültetve. Mivel azonban a mész benne 20—24%-ot tehet: *a beültetett vegyes ripária tönkre ment*. Egyes tőkék vannak benne, melyek élnek és dúsán fejlődnek, de a legnagyobb rész silány visszaesett.

A talaj nem száraz de nem is nedves. A kadarkán kívül minő európai fajt ültethetnék bele szénkének alá?

Én Mézes-fehéret, Muskolatot, Oportót, Burgondit és Chasseles fajokat óhajtanék ültetni. Jók lennének-e ezek? vagy más fajokat és ha igen: milyeneket ültessenek?

T.-Tamási.

Dr. G. B.

Felelet. Ime egy szomorú eset, melyből sokan okulhatnak. Ime egy szőlősgazda, még pedig ügyes szorgalmas egyén, aki a magán kárán okult. Tanulság lehet abból nagy, és azoknak nagy orr; akik minden áron csak ojtvány telepítést ajánlanak, *mondhatni erőszakolnak a gazdára*.

Be van itt tényleg bizonyítva, hogy a ripáriák egyes talajokban nem élnek meg, még akkor sem, ha erősen trágyáztatnak. Mert mint írja: *szőlőföldjét meg is trágyáztatta*.

Szolgáljon intő példának a szőlészgazdáknak, s ne legyenek szerelmesek, sem erőszakosak az ojtványokkal; mert ha nem megy: *hát nem megy*. . . Legnagyobb hatalom: *a nem lehet*.

Félni lehet, hogy ehhez hasonló panaszok számosak lesznek, s a : időnek és pénznek kell még elveszni, míg a talajt a gazdák felisterni fogják.

Bocsánat a kérdést tevő urtól a kitérésért; de ezt tennem kellett. Mielőtt az európai fajokra vonatkozó nézetemet elmondanám: még valamit!

Felette sajnós az, ha valaki ilyen kárt szenved. Most már azon kell lenni, hogy lehetne-e ezen kárt enyhíteni? ha igen: miféleképen?

A ripária kisárgulása mint eddig tudjuk nem egy de két okból származik.

Egyik ok a mész tartalom, a másik ok a vas hiánya.

Számtalan eset fordul elő, hogy a jó ripária 20—25% tóli mész mellett meg él: *ha abban elég vas tartalom van.*

Az a kérdés merül fel: mi okozta a nevezett területen a ripária vissza esését és elsárgulását? *A mész magában-e, avagy mellé csatlakozott a vas hiányai is?*

Nagyon helyesen járna el a kérdéstevő ur; ha arra nézve legalább egy kis területen, néhány tőkével kísérletet tenne; és az eredményről értesítene bennünket.

Azt nem merjük tanácsolni, hogy az egész területet vegye kísérlet alá; mert egy nemleges esetben nemcsak nagy költségét, de egy évi idővesztéséget vonna maga után.

A vasgálicz vagy zöldgálicz tudvalevőleg igen nagy vastartalommal bír; vegven néhány kilógramm vasgáliczot, s azt megtörve *hintse a tőkéhez, úgy hogy mindenikhez cirka 25—35 dgramm essék.*

Azután kísértse figyelemmel. A nagy részt pedig ültesse be európai szőlővesszővel.

A mondott fajok mind igen jó fajok.

A mézes fehér a muskolat mint csemege szőlő értékesíthető. Ha bornak szűri: *együvé szűrve pompás bort ad.*

Az oportó és burgondi szintén elmehet csemege szőlőnek. Da az utóbbinak borai is kitűnő. Az oportó bora keserű.

A kadarka foglalja el az első helyet, amennyiben az a legdúsabb helyre jöjjön.

A Chasseles fajoknak van legalább 100 változványa. A fehérek között a ropogós ugynevezett Chas, blanc croquant; a pirosok között a Chas. rouge inperiál a legszebb piros gyöngy szőlő. Valamint nagyon ajánlatos a *Damaskusi Muskolat.*

Tessék még Passatutit és Tokai-angevinet ültetni, s ezen néhány faj teljesen kielégíti a csemege szőlő kerestetet

3. **Kérdés.** A múlt évben egy darab szőlőt vettem, melyben több szász jaquez és arra nemesített ojtvány van. Ugy a jaquez, mint a reá nemesített ojtványok ez évben is szépek voltak és szép termést adtak.

Miután sokan azt állítják, hogy a jaquez a filloxerának nem áll ellen. az a kérdés: mit tegyek? Megtartsam-e a jaquezt vagy kivágjam? Azután tanácsos lesz-e a jaquezról leszedett veszőket benemesíteni?

Ha igen, milyen metszést kell a jaquezon eszközölni? milyen az ojtványon?

A talaj sárgás agyag, mésszel vegyítve. Pécs, K. F.

Felelet. Amint ön is állítja, a jaquez a meszes agyagos talajban egész jól él, s bár filloxera elleni ellenállósága nem oly nagy mint a ripária és rupezstrisze; *de a neki alkalmas helyen sokáig meg él.*

Ösmerünk jaquez táblákat, melyek 14—16 évesek, még mindég eléggé jól diszlenek. És a rajta eszközölt nemesítések is eléggé kielégítőek.

Az amerikai szőlőveszők állandósága; *a talaj minőségétől függ.*

Mint a fönnebb számu kérdésből is látható: vannak talajok, ahol a ripária nem él meg. Hasonlóképen áll ez a többi talajokra is.

Nincsen egyetlen faj sem, melyre azt lehetne általánosságban mondani, hogy mindenütt ellen áll. A kísérlet, az eredmény a legjobb tanácsadó.

Az ön talajában a ripáriák *alig ha meg élnek; a rupestris pedig éppen nem fejlődene.*

Egyedül is a szolonis azon faj, mely hasonlóképen megélhetne mint a jaquez. De hát a filloxera elleni ellenállósága ennek sem biztos. Kevéssel több reményt nyújt min' az ott beállott és diszló jaquez.

Ha tehát a jaquezt föl akarná cserélni: csak is ezzel lehetne; *de nem tanácsos.* Alig nyerne valamint a cserével; *vagy éppen semmit.*

Ily esetben ha ott ojtványt akar: úgy a jaquezt tartsa meg. Már be van ültetve, s a be nem ojtottak: még benemesíthetők. Avagy európai fájokat lehetne szénkeneg alá ültetni.

Tartsa meg tehát a jaquezt addig amíg lehet; lehet hogy még sokáig ellent áll. Az új ültetést azonban már európai fajjal eszközölje.

Én a jaquezt egy specialis szőlőfajnak tartom, amely olyan helyen, a hol a drága ojtványokkal telepíteni nem ajánlható: napos délnek fekvő magas hegy oldalokon, köves altalajjal bíró helyeken is, *mint direkttermő kifizeti magát.* Ahol azonban a ripáriák meg nem élnek, és a szénkeneggel haladni lehet: *ott jaquez nem telepítendő, de európai ültetendő.*

A jaquez csak úgy ad nagy termést, ha szálvessző műveléssel kezelik. A jaquezra eszközölt nemesítéseket úgy kell metszeni; *amint a régi nemesített európai fajok kívánják.*

Kérdés. Szőlőm vörös-sárgás talaju, még igen jó karban van.

A múlt év ősszén már egyszer szénkénegeztettem. Kérem: *szükséges-e most ez év tavaszán újból szénkénegezni?*

Szomszéd Dobolya községében egy szőlő tulajdonos azt állítja, hogy a szőlőt első évben kétszer: *tavaszon és ősszel kell szénkénegezni.* Helyes-e ezen állítás?

Ő azt állítja, hogy a szénkeneggel fentartott szőlőt minden 3-dik évben kell trágyázni. Mivel azonban az én szőlőm magosan fekszik, ahova istálló trágyát nem lehet felvinni; kérem: lehet-e ott a szőlőt műtrágyával fentartani.

Milyen trágya, egyáltalában jó-e a műtrágya? Ha jó: mivel kevertessék a műtrágya? és mennyi adassék egy hold területre?

Hol lehet és mennyi árért beszerezni?

Baranya, Bélték.

H. D.

Folet. Nagyon okosan cselekszik, ha még jó karban levő szőlőjét szénkénegezteteti. *Jól kezelve az sokáig fenáll, s jól terem.*

A szénkeneggeli gyérités évenként egyszer *ősszel vagy tavaszon eszközözendő.*

Ott ahol a filloxera már erősen föllépett: megengedhető talán a *kétszeri gyérités*; de önnél, ahol a szőlő még jókarban van: *elég egyszer szénkénegezni*. Ha mult őszzsel szénkénegezett: *ősszel kell újból gyériteui*. S így minden évben csak is egyszer. De mindig száraz időben őszzsel vagy tavaszzsal.

A műtrágyát különösen a kötött talaju szőlőben, különösen ott, ahova istálló trágya nem szállitható: előnyösen lehet alkalmazni.

A műtrágya összetételéhez nagy szakértelem kell; azért legczél-szerűbb egyenesen e czélra készített és kevert szőlő műtrágyát alkalmazni.

Egy holdra legkevesebb 6–7 mmázsa veendő, és az a tőke nyaka körül ásott gödröcskébe őszzsel vagy tavaszzsal egyenletesen felosztva elhintendő.

Egy métermázsa szőlő műtrágya ára az őszzsel 8 frt volt. Alig hiszem, hogy most drágább volna. Beszerezhető pedig a *Brassói kénsav és műtrágya gyárnál* Budapesten, Bécsi-utczán 5. szám alatt, mint az a mai hirdetésünkben is olvasható.

4. **Kérdés**, Mivel nálunk az ojtván telepítéssel még most is a kísérletezés stádiumában vagyunk, arra határoztam magamat, hogy 7 hold parlag hegyi meredek és sovány szőlőmet európai fajokkal ültetem be és gyéritéssel tartom fel.

A sor távolságot 1 méterre határoztam, a tőke távolságra nézve nem vagyok tisztában; az iránt teszem kérdésemet, hogy a tőkét mily távolságra ültessem 50 vagy 70 cm-erre.

Szives válaszát kérem.

Szegszárd,

B. Gy.

Felelet H. a nevezett helyen a talaj nem kötött: úgy európai faj bátran ültethető szénkéneg alá.

A sortávolság egy méter: helyes. A tőke távolság mivel hegyen van lehet 75—80 cm-éter.

Kün a szőlőben.

Csak rövid időköz választ el bennünket, s a szőlőben a munkák megindulnak.

Mint a jelekből látható, a tavaszon magas napszámot fognak fizetni azoknak, akik az új szőlőkulturához értenek. Azért tehát a mi elvégezhető, most a télen végezzük el.

Ha a sank vagy is a földfogó gödrök nem volgának kitisztítva, azokat mindenesetre ki kell tisztítani. Ha a szőlőben földet vagy istálló trágyát szándékozunk hordatni: *annak is itt van a végsőideje*.

A szőlőkarók készítését valamiint azok bekátrányozását is lehet végezni.

Február hó második felében meglehet kezdedi a kézbenohtást.

Azért jó lesz vele iparkodni, mivel a tavaszon alig lehet e célra munkás embert kapni. Minthogy pedig valami gyatra munkással ohtassunk, inkább folyamodjunk a gépek valamelyikéhez, a mitől jövjon az Isten minden felebarátomat, mert a kézben ostáshoz legjobb *az emberi kéz.*

Gátak letisztítására esetleg a gyümölcsfák tisztogatásának is itt van az ideje. A sűrűn benőlt fák megritkitandók.

Továbbá az összes szőlőszeti eszközök megvizsgálandók, s ha hibásak kijavítandók. Nehogy tavaszkor kellessék utánna futkosni, s vele az időt tölteni.

A takarékos gazda most szerzi be a permetezéshez szükséges rézgáliczot, miután ma métermázsája 25 frt 50 kr., valamint a legjobb Eclair-féle permetező 20 frt; — mig a rézgálicz a nyár folyamán 30 frt, a permetező 21—22 frt.

Aki szénkénegezni akar, a szükségletet most szerezzze be, nehogy tavaszkor reá várakozzék, esetleg a raktár kifogyjon, azután a szőlő szénkénegezés nélkül maradjon.

Azután a jó gazda pénzről is most gonoolkozik, hogy tavaszon ne kellessék utánna futkosni, hanem drága munkásai között gyakorolja a felügyeletet.

Különfélék.

Kérelem: Lapunk ez évi első számát, midőn tisztelettel megküldjük, kérjük hogy az előfizetési díjat 2 frtot beküldeni sziveskedjék, Egyidejüleg arra is kérjük, hogy lapunkat ösmérősei között terjeszteni, egy névsort összeállítani és beküldeni sziveskedjék, hogy mi az illetőknek lapunkból mutatványszámot küldhessünk. Mely szivességért előre is köszönetünket nyilvánítjuk.

Felhívás. Mindazokat, akiknek eladó szőlővesszőjei vannak felhívjuk, hogy írják össze, és az árakat feltüntetve küldjék be. Előfizetőinknek igen olcsón számítjuk a hirdetést.

Eladunk: Gyökeres szőlővesszőket u. m.

40 ezer Ripária szelektát ojtásra alkalmasat, ezrét	20	frt.
10 ezer Rupestris-Montikolát ojtásra alkalmasat, ezrét	25	„
5 ezer Jaquezt, ezrét	20	„
10 ezer drb kiválóan válogatott nemes kadarkát, ezrét	10	„

Sima szőlővesszőket u. m.

50 ezer nemes kadarkát, ezrét	4	„
30 „ mézes-fehéret, ezrét	3	„
10 „ nagy burgundit, ezrét	4	„
5 „ oportót, ezrét	5	„
100 „ vegyes válogatott borfajokat, ezrét	3	„
4 „ piros Chasselest, ezrét	8	„
4 „ fehér „ „	8	„
15 ezer különféle legkiválóbb csemege fajokat 50 fajban száza	3	„
15 ezer I-ső oszt. Othellót ezre	15	„
10 „ II. „ „ „	10	„

HIRDETMÉNY.

Gyöngyösön Blatniczky Imre késesnél, minden a szőlőszet és kertészet körébe vágó műszerek, eszközök, különösen ojtó kések metsző oltók stb. nagy választékban **jutányosan** beszerezhetők.

==== **Ismételárusítók kerestetnek.** ====

Megkeresések

Blatniczky Imre műkéseshez
Gyöngyösre intézendők.

**A ZALATHNAI KÉNKOVAR D IPAR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG**

BRASSÓI KÉNSAV- ÉS MŰTRÁGYAGYÁRA

ajánlja

a szőlő által igényelt tápanyagokat
magában foglaló

szőlőműtrágyáját

5% légeny, 6% vízben oldható foszforsav és 10%
tisza káli szavatolt beltartalommal a t. cz. szőlőbirtoko-
sok figyelmébe.

Felvilágosításokkal és árajánlatokkal készséggel szolgál a

KÖZPONTI IRODA:

BUDAPEST, IV., Bécsi-uteza 5. szám.

Képviselet:

KOVÁCS HERMANNÁL MISKOLCZON.